

İdeolojiyi Meşrulaştırma ve Kamuoyu Oluşturma Aracı Olarak Sinema

Mustafa GÜNGÖR^{1*} Meral SERARSLAN²

¹ Öğr. Gör. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, Konya, Türkiye

² Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, Konya, Türkiye

Makale Bilgisi

ÖZET

Geliş Tarihi: 02.10.2024
Kabul Tarihi: 30.11.2024
Yayın Tarihi: 28.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Dağ 2,
Dış Politika,
Kamuoyu,
Kahraman,
İdeoloji.

Kitle iletişim araçları kamuoyu oluşturma ve pekiştirme konusunda kullanılmaktadır. Medya, bu özelliği sayesinde birçok sorunda ve toplumsal krizde kitlelerin beklentilerine yanıt verebilmek amacıyla devreye girmiştir. Sinema da ortaya çıktığı günden bu yana kitleleri etkileme ve izleyiciye belirli bir düşünceyi kabul ettirme aracı olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda, sinema, izleyiciye yalnızca bir hikâye sunmakla kalmamakta; aynı zamanda, gerçek ile kurmaca arasındaki sınırları bulanıklaştırarak izleyicinin kendini bu dünyayla özdeşleştirmesine de zemin hazırlamaktadır. Perdede gördükleri karakterlerle özdeşleşen izleyiciler, filminden etkilenerek verilen mesajı daha kolay içselleştirmektedir. Gerçekliğin yanılsamalı bir biçimde algılanması, ideolojik olarak üretilen kurmaca filmlerin kitleler üzerinde derin etkiler yaratmasına neden olmaktadır. Bu durum, devletlerin de kendi iletmek istedikleri mesajları filmler aracılığıyla kitlelere ulaştırmaları sonucunu doğurmuştur. Türkiye’de de bu duruma benzer örnekler mevcuttur. Çalışmada, sinema ve politika ilişkisine örnek olması bakımından Dağ 2 filmi analiz edilmiştir. Dağ 2 filmi ve dönemin Türk dış politikası arasındaki ilişkiyi ve filmin neden üretildiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, Türk sinemasında da politik ve ideolojik özellikleri ön plana çıkan bir filmin hem geniş izleyici kitlesine ulaşip beğenilebileceğini hem de devletin sinemayı kamuoyu oluşturma amacıyla destekleyebileceğini göstermesi bakımından önemlidir. Çalışmada ideolojik analiz ve mizansen eleştirisi yöntemleri birlikte kullanılmıştır. İlgili analizler, Türk dış politikasını yönetenlerin söylemlerine benzer bir söylemin filmde de yer aldığı, bu söylemin mizansenle de desteklendiğini ortaya koymuştur. Ayrıca 2016’da vizyona giren Dağ 2 filminin, Türkiye’nin sınır ötesi operasyonlarına yönelik kamuoyu desteğini artırmak amacıyla kullanıldığı ve film aracılığıyla dönemin dış politikası lehine bir algı oluşturulmasının hedeflendiği anlaşılmıştır. Dağ 2’nin vizyona girdiği yıl en çok izlenen film olması, izleyicilerin doğrudan oy verdiği platformlarda da yüksek oy oranına sahip olması gibi parametreler göz önünde bulundurulduğunda kamuoyu oluşturma ve ideolojiyi meşrulaştırma bakımından izleyicide karşılık bulduğu değerlendirilmiştir.

Cinema As a Means of Legitimizing Ideology and Forming Public Opinion

Article Info

Received: 02.10.2024
Accepted: 30.11.2024
Published: 28.12.2024

Keywords:

Dağ 2,
Foreign Policy,
Public Opinion,
Hero,
Ideology.

ABSTRACT

Mass media are used to form and consolidate public opinion. Thanks to this feature, the media has stepped in to respond to the expectations of the masses in many problems and moments of social crisis. Cinema has also been used as a means of influencing the masses and imposing a certain idea on the audience since the day it emerged. In this context, cinema not only presents a story to the audience; it also blurs the boundaries between reality and fiction, paving the way for the audience to identify with this world. Viewers who identify with the characters they see on screen are influenced by the film and internalize the message more easily. The illusionary perception of reality causes ideologically produced fictional films to have a profound effect on the masses. This situation has resulted in states conveying the messages they want to convey to the masses through movies. There are similar examples in Turkey. In this study, the film Dağ 2 is analyzed as an example of the relationship between cinema and politics. This study, which aims to reveal the relationship between the film Dağ 2 and the Turkish foreign policy of the period and why the film was produced, is important in terms of showing that a film with prominent political and ideological features in Turkish cinema can both reach and be appreciated by a wide audience and that the state can support cinema for the purpose of forming public opinion. In the study, ideological analysis and mise-en-scene criticism methods were used together. The related analyses revealed that a discourse similar to the discourses of those who manage Turkish foreign policy is also present in the film, and that this discourse is supported by the mise-en-scene. In addition, it was understood that the movie Dağ 2, which was released in 2016, was used to increase public support for Turkey's cross-border operations and that the film aimed to create a perception in favor of the foreign policy of the period. Considering the parameters such as the fact that Dağ 2 was the most watched movie in the year it was released and that it had a high voting rate on platforms where viewers voted directly, it was evaluated that it found a response from the audience in terms of forming public opinion and legitimizing the ideology.

Bu makaleye atıfta bulunmak için:

Güngör, M., & Serarslan, M., (2024). İdeolojiyi meşrulaştırma ve kamuoyu oluşturma aracı olarak sinema. *Konya Sanat Dergisi*, 7, 305-326. <https://doi.org/10.51118/konsan.2024.55>

*Sorumlu Yazar: Mustafa GÜNGÖR, mgungor@erbakan.edu.tr

GİRİŞ

Toplumun bir kesimi ile ilgili düşünce ve inançlar kümesi olarak tanımlanabilecek olan ideolojilerin, belirli gruplara benimsetilmesi için kültürel temsiller kullanılmaktadır. Sinema da bu kültürel temsillerin ideoloji ile olan ilişkisi bağlamında önemli bir noktada durmaktadır. Pek çok ideolojiyi içinde barındıran sinema, egemen ideolojinin meşrulaştırıldığı ve yeniden üretildiği bir sanattır (Ersöz, 2011, s. 1; Sevimli & Bektaş, 2019, s. 198). Egemen ideoloji, toplumsal gerçekliği kendi çıkarları doğrultusunda yeniden yapılandırarak, bu çıkarları toplumun genel yararına hizmet ediyormuş gibi göstermektedir. Bu süreçte, ideolojik aygıtlar olarak kullanılan filmler, bireylerin bu ideolojik inşaya gönüllü olarak katılmalarını sağlamada önemli bir rol oynamaktadır (Aktaş, 2018). Filmlerdeki karakterle özdeşleşen seyircilerin, ideolojiyi benimsemesi de kolaylaşmaktadır.

Sinema seyircisi filmde gördüğü karakterlerin, oyuncunun, olayın; hayali olduğunu bilmekte ancak seyrettiği hikâyenin gizemine kapılmaktadır. Sinemanın izleyici üzerinde bıraktığı bu etkiyi iyi bilen Amerikan sinema endüstrisi bir devlet ideolojisi ile birlikte, ürettikleri filmlerin dünyanın dört bir tarafına gidebilmesi için tüm gayretleri sarf etmiştir. Günümüzde Amerika, kendi kültürünü ve ideolojisini sinema vasıtasıyla dünyaya rahatlıkla yaymaktadır (Pilgi & Özsoy, 2022, s. 90). Yani sinema, devletler tarafından politik bir araç olarak kullanılmaktadır.

Sinema ve politika arasında sıkı sıkıya bir bağ bulunmaktadır. Hatta tüm filmlerin öyle ya da böyle politik olduğunu söylemek mümkündür. Politik kavramı her zaman ve durumda aynı anlamda kullanılmasa da bu durum filmlerin hepsinin bir şekilde politik olduğu gerçeğini değiştirmemektedir (Wayne, 2001, s. 1). Sinemanın sosyopolitik bir yönü bulunmaktadır. Filmin insan deneyimiyle nasıl bütünleştiği ve onu nasıl yansıttığı sosyopolitik perspektifte ele alınmaktadır. Sinemanın psikopolitik perspektifinde ise izleyicilerin kişisel olarak film ile nasıl ilişki kurduğu açıklanmaktadır. Günümüzde popülerliğiyle ağırlığını hissettiren sinema, sosyopolitik bağlamda modern kültürde önemli bir yerde bulunmaktadır. Gerçeğe uygun etkili sunum özelliği, sinemayı psikopolitik açıdan seyircilerde büyük etki oluşturan bir araç haline getirmiştir (Monaco, 2002, s. 249). Filmlerle saf gerçekliği aktarmak imkânsız olsa da filmlerin izleyici üzerindeki etkilerini çok geniş çerçevede değerlendirmek mümkündür (Toydemir, 2021a, s. 99).

Sinema, izleyiciyi harekete geçirebilmektedir. Bu etki gücü Birinci Dünya Savaşı'ndan beri bilinmekte ve iktidardakiler kendi halklarına uyguladıkları propagandada sinemayı bir araç olarak kullanmaktadır (Ersöz, 2011, s. 102; Sönmez, 2023). Bu propaganda aracı olma durumu uluslararası kamuoyu söz konusu olduğunda da geçerlidir. Devletler, uluslararası kamuoyunu çıkarları doğrultusunda şekillendirmek için sinemayı bir araç olarak görmektedir (Akbaş, 2022). Teknoloji, savaş ve sinema ile sinema ve propaganda arasında ayrılmaz bağlantılar bulunmaktadır. Öyle ki kameranın var olduğu ilk savaşta bile sinema, propaganda işlevi görmüştür (Stojanova, 2017). Yılmaz (2020) da araştırmasında sinemanın propaganda aracı yapıldığı, 1990 sonrası Hollywood filmlerinin; kitleleri etkilediği, ayrıca iletilerin kendi görüşlerine uyumlu biçimde tasarlanarak farklı toplumlara sinema vasıtasıyla benimsetilebildiği sonucuna ulaşmıştır.

Türkiye'de son yıllarda çekilen filmlerde devletin ideolojisi ile iç ve dış politikadaki uygulamalarının kamuoyuna benimsetilmesi için sinemanın kullanıldığı görülmektedir. *Dağ 2* filmi bu anlamda önemli bir örnek teşkil etmektedir. Türkiye'de 30 Eylül 2013'te Bakanlar Kurulu kararıyla DEAŞ terör örgütü olarak tanımlanmıştır (Türkiye'nin DEAŞ ile Mücadelesi, 2017). Ancak filmin senaryosunun yazıldığı dönemde kamuoyunun DEAŞ konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığı bilinmektedir. Film vizyona girdiği dönemde ise Türkiye'de onlarca insanın hayatını kaybettiği terör saldırılarının bu örgüt tarafından yapıldığı hükümet yetkilileri ve haber ajansları tarafından açıklanmıştır (Erkmen, 2024). Bu süreçte sınır ötesi operasyonlar konusunda kamuoyunda bu operasyonlara yönelik

eleştiriler zaman zaman dillendirilmiştir. Hükümet yetkilileri tarafından da sınır ötesi operasyonlarının gerekliliği farklı mecralar vasıtasıyla açıklanmış ve kamuoyu ikna edilmeye çalışılmıştır (Çavuşoğlu, 2016a). Politikaların kamuoyuna benimsetilmesinde kullanılan sinema da Türkiye’de ikna araçları arasındadır.

Dağ 2 filmi ve dönemin Türk dış politikası arasındaki ilişkiyi ve filmin neden üretildiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, politik ve ideolojik özellikleri ön plana çıkan filmin geniş izleyici kitlesine ulaşip beğeni topladığını farklı parametrelerle gösterirken Türk sinemasının da kamuoyu oluşturma bağlamındaki başarısını tartışmaktadır. Filmin, Türkiye’nin sınır ötesi operasyonlarına yönelik kamuoyu desteğini artırmak amacıyla kullanıldığı ve dış politika lehine bir algı oluşturduğu çalışmanın önemli çıktıları arasında yer almaktadır.

Çalışma kapsamında ilk olarak sinema ve ideoloji ilişkisi açıklanmış sonrasında filmin üretildiği dönemdeki dış politika ile çalışmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra ideolojik analiz ve mizansen eleştirisi neticesinde elde edilen bulgular bu literatür doğrultusunda tartışılmış ve nihayetinde film ile Türk dış politikası arasındaki bağlantıya ilişkin değerlendirme yapılmıştır.

İdeoloji Taşıyıcısı Olarak Sinema

Filmler, toplumsal yaşamı yorumlayıp değerlendirdikten sonra genellikle ideolojik bir mesaj yansıtmaktadır. Sembolik bir araç olan filmler; inançları, tutumları, değerleri, normları veya duyguları yönlendirerek ve değiştirerek izleyicileri etkileyebilmektedir. Sinema anlatısı, bir değer çelişkinin veya kültürel çatışmaların çözümünü sunmaktadır. Dolayısıyla, filmler genellikle ideolojik olarak yorumlanabilmektedir (Getz, 2016).

Kültürel çalışmalar, filmlerin içinde bulunduğu popüler kültürü; ideolojik müzakere alanı olarak ele almaktadır. Sinema tarihçileri de filmin ideolojik bir araç olduğunu, özellikle totaliter rejimlerde propaganda amacıyla kullanıldığını kabul etmektedir. Liberal demokrasilerde de filmler, egemen sınıfların çıkarlarını destekleyen bir uzlaşma ideolojisini teşvik etmesiyle kendini göstermektedir. Örneğin, İngiliz sineması ve Hollywood’u bu bağlamda değerlendirmek mümkündür (Chapman, 2003).

Devletler dış politikadaki amaçlarına ulaşmak için sinemadan yararlanmaktadır. Bu bağlamda ABD, Hollywood’u; özellikle ikinci dünya savaşından sonra kapitalist ideolojisini ve yaşam tarzını yaymak, uluslararası politikalarını meşrulaştırmak için bir araç olarak kullanmış ve sinema vasıtasıyla uluslararası kamuoyunu etkilemiştir (Akbaş, 2022, s. 212).

Sinema; devletler, hükümetler, siyasi partiler ve çeşitli güç merkezleri tarafından gerek kamuoyu oluşturma gerekse propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Kendi ideolojik fikirlerini halka benimsetmek ve gerektiğinde kitleleri yönlendirmek isteyenler, sinemayı amaçlarına ulaşmak için bir yol olarak görmüştür (Kanipek & Balıkcıoğlu, 2013, s. 2). Öyle ki Sovyet Rusya’da sinema, bizzat devlet tarafından ilgilenilen ve geliştirilmeye çalışılan bir sanat olmuştur. Devletin sinema ile bizzat ilgilenmesinin nedeni ise sinemanın kitlelere ulaşma ve etkileme potansiyelinin diğer sanatlardan daha çok olduğunu düşünmesinden kaynaklanmaktadır. Dönemin koşullarında sinema, devrimin etkili bir aracı olarak görülmüştür. Sovyet hükümeti sinemayı, bir iletişim ve propaganda aracı şeklinde değerlendirmiş, fikirlerini geniş kitlelere ulaştırmak için sinemadan faydalanmıştır (Coşkun, 2003, s. 45-47).

Sovyet sinemasında, devrimin kitlelere yayılması, sanatın toplumsal işlevi olarak görülmüş ve filmler bu amaç doğrultusunda yapılmıştır. 1920’lerin sonlarından itibaren tüm sanatlarda ve sinemada, önceden belirlenen politikalara uygun, sosyalist gerçekçilik anlayışı içerisinde ürünlerin oluşturulması zorunlu kılınmıştır. 1919-1921 yıllarında yapılan sınırlı sayıdaki filmler, devrimci temalarla üretilmiştir. 1920’lerin sonlarında Sovyet sineması çok yönlü, coşkulu ve yaratıcı bir yapıya bürünmüştür. Bu

yıllarda sinema, tüm yönleriyle devrimin hizmetine sunulmuştur. 1930'ların sonlarına doğru ise merkezi olarak belirlenmiş standartlara uygun yapıtlar, Sovyet sanat ortamına hâkim olmuştur (Abisel, 2003, s. 208-215). Sinema farklı ülkelerde benzer amaçlar doğrultusunda kullanılmıştır.

Nazi Almanyası'nda propaganda, kamuoyunu etkilemek amacıyla kullanılan bir araç olmakla birlikte ideolojik bir aygıt şeklinde savaşın seyrini şekillendiren bir unsur haline gelmiş ve sinemayı kullanmıştır. Bu süreçte, Joseph Goebbels'in liderliğinde yürütülen sistematik çalışmalarla sinema, Nasyonal Sosyalist ideolojinin geniş kitlelere benimsetilmesi, muhaliflerin marjinalleştirilmesi ve ideolojik düşmanların etkisiz hale getirilmesi için etkin bir yöntem olarak kullanılmıştır. Sinemanın büyük bir kitleye ulaşma potansiyeli nedeniyle, Nazi propagandası için önemli bir araç haline gelmesi sağlanmıştır (Sarıtaş, 2018, s. 345-346).

Pek çok ideoloji, icat edildiği tarihten günümüze kadar sinemayı kendi istekleri doğrultusunda kullanmıştır. Bir ideoloji taşıyıcısı olarak görülen sinema, düşüncelerin insanlara benimsetilmesi için etkili bir araç olarak halen hizmet vermektedir (Varol, 2016, s. 148). İktidarın ideoloji etrafında şekillendirdiği söylem, bireylere iyi ve kötü kavramları üzerine düşünme olanağı sunar; ancak bu süreç genellikle iktidarın ya da ilgili sınıfın yeniden inşa edilmesine neden olmaktadır. Sinemada da benzer bir durum gözlenmektedir. Sinema, hem karakterler arası diyaloglar hem de kurgu, çekim ölçekleri ve açılar gibi teknik yapılarla iktidarı yeniden üretmekte ve bu süreci sıradanlaştırmaktadır (Aytekin, 2018). Sinema bu süreçteki başarısını izleyiciyi etkilemedeki gücünden almaktadır.

Filmler, içlerinde binlerce imge barındıran anlatı araçlarıdır (Toydemir & Karakoç, 2023, s. 9). Sinemada imgeler yoluyla geniş anlamlar oluşturulabilmektedir. Sinema seyircisinin gördüğü görüntüler belleğinde bir iz bırakmaktadır (Toydemir, 2021b, s. 118). Sinemanın bu gücünü ülkeler kendi ideolojilerini benimsetmek için kullanmaktadır. Dünyadaki en büyük film endüstrilerinden biri olan Hollywood da Amerikan ideolojisi doğrultusunda pek çok film üretmektedir.

Hollywood filmleri, yalnızca sinema endüstrisinin geleneksel yapısının bir ürünü değildir. Aynı zamanda o dönemin siyasi gündemlerinin ve ideolojik çatışmalarının bir yansımasıdır. Filmler, dönemin siyasi kültürünün bir parçası olarak bu gündemleri hem onaylamakta hem de eleştirmektedir. Özellikle 1980'lerin Amerikan sineması, yoğun ve belirgin temsil biçimleriyle dönemin siyasi çekişmeleri ve ideolojik çatışmalarına yanıt vermiştir (Prince, 1992). Filmlerde kullanılan eleştirinin asıl sebebi de daha büyük eleştirilerden kaçınmaktır. Bunun için de sinema bir araç olarak görülmektedir.

Hollywood filmleri başlangıçtan bu yana, belirli bir anda, toplumsal olarak kabul edilebilir olan bakış açılarının bir yansıması olarak hizmet etmiştir. Günümüzde film yapımcıları ve film stüdyoları, daha geniş siyasi mesajları meşrulaştırmanın bir yolu olarak genellikle hafif bir şekilde küçümseme yöntemini kullanmaktadır. Başka bir deyişle, seyircinin çok daha sert eleştirilerinden kaçınmak için kendilerini eleştirmektedir (Vučković, 2024).

Hollywood; sinema seyircisine anlattığı öykü vasıtasıyla bir ideolojiyi taşımakta ve aktardığı ideolojiyi izleyicinin bilinçaltına yerleştirmektedir. Hollwood sinemasının kitleleri etkilemesi ve bir ideolojiyi izleyiciye benimsetmesi neticesinde; pek çok insan Amerika'nın üstün olduğunu, Amerikan vatandaşı olmanın ayrıcalıklı bir konumda bulunmak anlamına geldiğini düşünmektedir (Serarslan & Özgür, 2011, s. 32).

Hollywood örneğinde görüldüğü gibi sinema, egemen ideoloji tarafından yönlendirilmekte ve kullanılmaktadır. Genel anlamda sanatın, özel anlamda da sinemanın egemen ideolojiden tamamen bağımsız olması pek mümkün görünmemektedir. Ancak egemen ideolojinin de toplumdan bağımsız olduğu söylenemez (Adanır, 2003, s. 31).

Sinema ve toplumsal ideoloji birbiriyle sıkı ilişki içerisindedir. Yinelemelere dayalı olan ve

aşinalık oluşturan tür filmleri ise en etkili ideoloji taşıyıcısıdır. Toplumdan bağımsız olmayan sinema filmleri, içinde bulunduğu ortamdaki değişimlerden etkilenmektedir. Filmler bir taraftan ideolojinin sunumuna aracılık etmekte diğer taraftan da toplumsal değişime karşı direnç gösterememekte ve değişimlerden etkilenmektedir (Ryan & Kellner, 2010, s. 128).

İdeolojik bir araç olarak tanımlanan sinema, propaganda amacıyla kullanılmakta ve toplumu önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahip olmaktadır. Türkiye’de de bu bağlamda, çeşitli ideolojilerin kitlelere benimsetilmesine yönelik örnekler bulunmaktadır. Son yıllarda, Türkiye’nin dış politika ve iç güvenlik politikaları çerçevesinde yapılan sinema eserleri, bu politikaların topluma benimsetilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. *Dağ 2* filmi de bu yönüyle analiz edilebilecek bir film niteliğindedir. Bu filmi anlamak için, üretildiği dönemde Türkiye’nin dış politikasındaki gelişmelere bakmak gerekmektedir.

Dağ 2 Filminin Üretildiği Dönemde Türkiye’nin Dış Politikası

Kamuoyunda ilk olarak İŞİD adıyla tanınan daha sonra DEAŞ şeklinde yeniden adlandırılan terör örgütü, Batı ülkeleri ve Türk liderleri tarafından güvenliği tehdit edici bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Türkiye’nin sınır komşuları olan Irak ve Suriye’de bu örgüt pek çok terör eylemi yapmıştır. Dönemin hükümet üyeleri tarafından belirtildiği üzere bu eylemlerden en çok etkilenen ülkelerden biri olan Türkiye; havadan ve sınır ötesi operasyonlarla karadan, örgüte müdahale etmiştir (Çavuşoğlu, 2016a, s. 76-83). Ancak Türkiye’nin sınır ötesi operasyonlarını ve bu konudaki dış politikasını muhalefet zaman zaman eleştirmiştir.

Başbakanlık tarafından 2013 yılının Ekim ayında meclise gönderilen tezkerede “Ulusal güvenliğimize yönelik Suriye kaynaklı açık ve yakın tehdit oluşturan her türlü eyleme karşı, uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarımız doğrultusunda gereken tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır.” (Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 2013, s. 13) ifadelerine yer verilmiştir.

Tezkerenin görüşmeleri sırasında dönemin ana muhalefet partisi adına söz alan bir milletvekili dış politika hakkında şu eleştirileri dile getirmiştir:

“AKP Hükûmetinin iki buçuk yıldır izlediği Suriye politikasına baktığımızda bu görevin gerektirdiği sorumluluk ve bilincin izlerine rastlayamıyoruz. Adalet ve Kalkınma Partisi mezhep eksenli, feraset ve öngörüden yoksun, geçersiz varsayım ve beklentilerle şekillenen, maceraperest ve sorumsuz bir Suriye politikası izlemektedir. Uyarılara ve artık kendilerinin de kabul ettikleri yalnızlığa rağmen bu politika inatla sürdürülmektedir. AKP iktidarı halkımızın can ve mal güvenliğine büyük zararlar vermeye devam ettiği gibi, ülkemizi bir savaş felaketinin de eşiğine getirmiştir” (Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 2013, s. 15).

Suriye’deki sorunlar devam ettiği süre boyunca bu konuyla alakalı Türkiye’de de ciddi tartışmalar yaşanmıştır. Türkiye’nin, gerek Suriye’ye yönelik müdahaleleri gerekse Suriye’den gelen sığınmacılar konusundaki tutumu, yıllarca ülke gündemini meşgul etmiştir. Muhalefet zaman zaman hükümetin tutumunu eleştirse de hükümet üyeleri Suriye politikalarının doğru olduğu yönünde bu eleştirilere cevap vermiştir.

Dönemin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, 5 Mart 2016 tarihinde TBMM Genel Kurul’unda yaptığı, Hükümetin dış politika hedeflerine, uygulamalarına ve güncel konulara ilişkin değerlendirmelerini içeren takdimde DEAŞ’ın bölgesel ve uluslararası barışı tehdit ettiğini belirtmiştir (Çavuşoğlu, 2016a, s. 76-83). Bakanın açıklamaları *Dağ 2* filminin senaryosunun yazıldığı dönemde DEAŞ’ın durumunu ve bu örgütle ilgili gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde alınan tedbirleri içermektedir.

Bakan açıklamasında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 24 Temmuz 2015'ten itibaren Suriye içindeki belirli DEAŞ unsurlarına müdahale ettiğini belirtmiştir. Irak'taki DEAŞ işgalinden de Türkiye ve Türkmenlerin ciddi anlamda etkilendiğini söyleyen Bakan, Türkiye'nin Irak'taki Başika Kampı'na DEAŞ tarafından yapılan saldırı neticesinde TSK personelinin yaralandığını dile getirmiştir. Türkiye'nin Irak politikasında Türkmenlerin ayrı bir yerinin bulunduğunu dile getiren Bakan, Türkmenlerin huzur ve güvenliği için de Türkiye'nin önemli tedbirler aldığını açıklamıştır (Çavuşoğlu, 2016a, s. 76-83).

Bakan, 9 Aralık 2016'da TBMM Genel Kurulu'nda; 24 Ağustos 2016'da başlayan, Fırat Kalkanı Harekâtı operasyonu ile Suriye'deki muhaliflere DEAŞ'la mücadelelerinde destek verildiğini ve 2 bin km²'ye yakın bir alanın terörist unsurlardan arındırıldığını açıklamıştır. Irak'ta da DEAŞ'la mücadele konusunda önemli kazanımların elde edildiğini söyleyen Çavuşoğlu, Anbar Vilayeti'nin büyük bölümünün terör örgütünün elinden kurtarıldığını ve Musul'un kurtarılması için 17 Ekim 2016 günü operasyon başlatıldığını dile getirmiştir (Çavuşoğlu, 2016b, s. 84-88).

Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkisi ve aldığı kararların yanında, bölgede etkin olan diğer ülkelerin tutumlarının bilinmesi de film analizinin sağlıklı yapılabilmesi açısından önemlidir. Bu anlamda farklı ülkelerin Suriye üzerindeki politikasını ortaya koymak gerekmektedir.

Rusya - ABD ve Türkiye'nin Suriye Politikası

Orta Doğu, stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca küresel güçlerin ilgi odağı olmuştur ve Rusya da bu bağlamda Suriye'ye yönelik çeşitli müdahalelerde bulunmuştur. İki ülke arasındaki askeri ve teknik iş birliği, 1956'da imzalanan anlaşmayla başlamış ve Rusya'nın Suriye'ye sağladığı askeri destek ve silah satışlarıyla güçlenmiştir. Bu ilişkide, Akdeniz'deki Tartus Limanı'nda yer alan Rus askeri üssü ve Suriye'nin jeopolitik önemi, Moskova'nın bölgedeki stratejik çıkarlarının merkezinde yer almaktadır. Rusya, Suriye yönetimini destekleyerek hem ABD'nin bölgedeki etkisini dengelemeyi hem de tek kutuplu bir dünya düzenini reddetmeyi amaçlamaktadır (Ağır & Takar, 2016, s. 301-302).

Rusya için stratejik öneme sahip olan Suriye'nin bazı politikaları, Türkiye'de sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Suriye'de iktidar olan Baas Partisi'nin, Türkiye'ye yönelik bazı faaliyetleri iki ülke arasındaki ilişkilerin gerilmesine neden olmuştur. Baas Partisi Türkiye'ye karşı zaman zaman düşmanca bir tavır almıştır (Sarı, 2015, s. 16). Suriye ve Türkiye arasındaki ilişkiler sadece iki ülkeyi değil dolaylı yoldan Rusya'yı da etkilemektedir.

Türkiye-Rusya ilişkileri, Osmanlı ve Çarlık Rusyası dönemlerindeki çatışma odaklı tarihin ardından, 1917 Devrimi'yle Sovyet Rusya'nın Türkiye için tehdit olmaktan çıkması ve Kurtuluş Savaşı sırasında destek sağlamasıyla yeni bir döneme girmiştir. Ancak, İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan Soğuk Savaş döneminde ilişkiler yeniden gerginleşmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla 1990'lardan itibaren iş birliği, özellikle ekonomik ve ticari alanda artmış; buna rağmen, tarihsel ve jeopolitik faktörler, ilişkilerin kırılma eğilimini korumuştur (Yılmaz M. E., 2023).

Türkiye-Rusya ilişkileri tarihsel olarak dalgalı bir seyir izlemiştir; bazı dönemlerde iş birliği ve olumlu gelişmeler görülürken, bazı zamanlarda ise gerilimler yaşanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra ilişkiler başlangıçta olumlu bir yönde ilerlemiştir, ancak Soğuk Savaş dönemi bu durumu tersine çevirmiştir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından ise ekonomik ve ticari ilişkilerde önemli bir canlanma yaşanmış, bu da 2000'li yıllarda siyasi ilişkilerin de iyileşmesine katkı sağlamıştır (Özbay, 2011, s. 36-37). İki ülke arasındaki ilişkilerdeki seyir zaman zaman başka devletlerin bölgedeki faaliyetlerinden de etkilenmiştir.

ABD ve Batılı müttefiklerin Türkiye'ye yönelik politikaları ve terör örgütleri hakkındaki tutumları, Türkiye-Rusya ilişkilerinin gelişmesine sebep olan unsurlar arasında yer almaktadır.

Türkiye'nin bölgesel çıkarları doğrultusunda Rusya'nın attığı bazı adımların tehdit oluşturabileceği ve iki ülke arasında çıkar çatışmalarının var olduğu da bilinmektedir (Özkan, 2023, s. 254).

Türkiye – Rusya arasındaki ilişkiler 2014 yılında Kırım'ın Rusya'ya bağlanması neticesinde gerilmiştir. Türkiye bu durumu sert bir şekilde eleştirmiştir. 2015 yılının Kasım ayında yaşanan uçak krizi¹ neticesinde ise iki ülke arasındaki ilişkiler durma noktasına gelmiştir. Olay sonrasında Türkiye'ye ekonomik açıdan yaptırımlar uygulanmış ve ticari ilişkiler olumsuz etkilenmiştir (Abdullah & Babaç, 2016, s. 2136 – 2140). Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerin seyrini belirleyen pek çok unsur vardır. Öyle ki diğer devletlerin Türkiye ile Rusyanın içinde bulunduğu coğrafyadaki politikaları, buralardaki; ekonomik, politik, stratejik vb. gelişmeler, ilişkilerin olumlu ya da olumsuz yönde ilerlemesine yol açabilmektedir.

Türkiye, Rusya ve ABD'nin Suriye ile ilgili tutumları farklılık göstermektedir. ABD, Esad'ın gitmesini istemekte, Rusya ise sorunları Suriye'nin iç meselesi olarak görüp başka bir ülkenin müdahale etmesini istememektedir. Türkiye ise Suriye'deki olayların başladığı yıllarda ABD ve Rusya ile ilişkilerini zarar görmeyecek şekilde hassas dengeler üzerinde sürdürmektedir (Deniz, 2013, s. 322).

Suriye'deki gelişmeler, Türkiye, Rusya ve ABD'nin farklı stratejik yaklaşımlar sergilediği bir güç mücadelesi alanı olarak öne çıkmaktadır. ABD, Esad rejiminin sona ermesini desteklerken; Rusya, hükümeti koruyarak dış müdahalelere karşı çıkmaktadır. Türkiye ise Suriye'nin kuzeyindeki güvenlik endişeleri doğrultusunda, iki ülkeyle ilişkilerini dengede tutarak hareket etmeye çalışmıştır. Türkiye, komşu ülkelerini de ilgilendiren kararlarını dünyaya ve kendi vatandaşlarına benimsetmek için sinemayı kullanmıştır. Sinemanın nasıl kullanıldığı, politika ve sinema ilişkisinin nasıl gerçekleştiği gibi konular çalışmanın uygulama bölümünde değerlendirilmiştir.

AMAÇ ve YÖNTEM

Sinema ve politika birbirlerinden etkilenmektedir. Filmler vasıtasıyla kitleler yönlendirilebilmektedir. Dünyada buna örnek pek çok film bulunmakta ve çekilmektedir. Hollywood'da çekilen birçok film, farklı kahramanlık hikâyelerini anlatmaktadır. Bu filmler aracılığıyla izleyiciye, Amerikan ideolojisi ve dünya görüşü aktarılmak istenmektedir. Genellikle Amerika'nın, haksızlığa uğrayanların yanında yer aldığı ve adaletsizliğe karşı durduğu mesajı öne çıkarılmaktadır. Ayrıca, bu filmler aracılığıyla Amerika'nın müdahale ettiği bölgelere barış ve düzen getirdiği algısı oluşturulmaktadır. Benzer şekilde, kahramanlık temalı film örnekleri yalnızca ABD'de değil, Türk sinemasında da çekilmektedir. Bu filmler, farklı yönleriyle çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Bu çalışmada ise sinema ile politika arasındaki ilişki, seçilen bir örnek film üzerinden incelenmiştir.

Çalışmanın evrenini politik Türk filmleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise *Dağ 2* filmi belirlenmiştir. Örneklem belirleme yöntemi ise olasılıksız örnekleme yöntemlerinden amaçlı örneklemedir. Bu yöntemde araştırmanın amacına en uygun yanıt verebilecek objeler seçilir (Aziz, 2020, ss. 51-52). *Dağ 2* filminin vizyona girdiği dönem itibarıyla dış politika ile ilişkisi ve büyük kitlelere ulaşması bağlamında sinema - politika ilişkisine önemli bir örnek teşkil ettiği için örneklem olarak belirlenmiştir.

Dağ 2 filmi, Türk dış politikasına yönelik çeşitli eleştirilerin gündemde olduğu bir dönemde çekilmiş ve vizyona girmiştir. Film, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin desteğiyle çekilmiş olup, Türkiye'nin

¹ Türkiye'nin Suriye sınırındaki hava sahasını ihlal ettiği gerekçesiyle bir Rus uçağını düşürmesi, iki ülke arasında ciddi bir krize yol açtı. Bu olay, Türk-Rus ilişkilerinde derin bir gerginlik yarattı ve Türkiye'nin uluslararası hukuka dayandığına dair açıklamaları, Rusya'nın tepkileriyle karşılandı. Kriz, iki ülkenin siyasi ve ekonomik ilişkilerini olumsuz etkiledi (bkz.: <https://www.ntv.com.tr/dunya/ucak-krizi-sonrasi-turk-rus-iliskilerinde-neler-yasandi,nqUpARHsW0Sizw9Jx9LgZQ>).

terörle mücadele operasyonlarını konu alır. Türk Özel Kuvvetleri'nin bir kurtarma operasyonunu işleyen filmde, milliyetçilik, kahramanlık, fedakârlık gibi temalar ön plandadır. Filmin bu dönemde vizyona girmesi, kamuoyunda belirli bir algı oluşturmayı amaçladığı şeklinde yorumlanabilir. 2016 yılında vizyona giren *Dağ 2*'nin, aynı yıl Türkiye'de en çok izlenen film olması ve izleyicilerden aldığı yüksek puanlar, filmin izlerkitle tarafından beğeni topladığını göstermektedir. Bununla birlikte filmin tüm zamanlarda en çok izlenenler listesinde de önemli bir sıralamada olması; sinema - politika ilişkisini ve izleyicinin filmlerle ne derece etkilenebileceğini dolayısıyla benimsetilmek istenen ideolojinin ne denli başarılı olabileceğine ilişkin önemli fikir vermesi bakımından *Dağ 2* filmi araştırma için tercih edilmiştir. Bu çalışma ile “*Dağ 2* filmi ve filmin vizyona girdiği dönemin Türk Dış Politikası arasında ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Dağ 2 filmi vizyona girdiği dönemde büyük bir izleyici kitlesine erişmiş ve kitlelerin beğenisini toplamayı başarmıştır. Böylece filmde verilen mesajlar geniş kitlelere ulaşmıştır. Bu çalışmada filmde ön plana çıkan mesajların neler olduğu ve bu mesajların dönemin Türk Dış Politikası ile ilişkisi araştırılmıştır. Çalışma, sinema ve politika arasındaki ilişkinin nasıl gerçekleştiğini *Dağ 2* filmi özelinde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için film, farklı yönleriyle analiz edilmiştir.

Bir filmin analiz edilmesinde pek çok yöntem bulunmaktadır. Bazen birkaç yöntem bir arada kullanılabilir. *Dağ 2* filminin analizinde ise egemen ideolojinin film üzerindeki yansımalarını anlamak amacıyla ideolojik çözümleme uygulanmıştır. Ayrıca çerçevenin içerisinde olanlar ve onların sunulmuş yöntemi ile ideoloji arasındaki ilişkiyi anlamak için mizansen analizine başvurulmuştur. Mizansen analizi ile özellikle ideolojiyi pekiştirmek için mizansenin nasıl oluşturulduğu araştırılmıştır.

İdeolojik film eleştirisine göre filmler, toplumun ve çekildiği dönemin bir yansımasıdır. İdeolojik eleştiride sosyoekonomik temellere sahip altyapı ilişkilerinin üst yapı ürünü olarak filmleri ideolojik belirlemelere vurgu yaparak araştırılmaktadır. Gerçeğe benzer görünümünün bütününe ideoloji olarak tanımlanması durumunda sinema; ekrana taşıdığı ideolojiyi kuvvetlendirmekte, onu bir gerçekmiş gibi sunmaktadır. İdeolojik yaklaşım, sinema aygıtının icadını ve günümüze kadarki gelişimini ideolojik ve ekonomik nedenlere bağlamaktadır. Bu görüşe göre filmler egemen ideolojinin belirlediği ‘ruhsal vekalet aracı’ şeklinde tanımlanmaktadır. Bununla birlikte ideolojik film çözümlemesi, bir anlatı aracı olarak filmlerin mevcut sosyal ilişkileri desteklemeleri ve yeniden inşa etmeleri bağlamında gördükleri işlevleri de açıklamaya çalışmaktadır (Özden, 2004, s. 165-177). Bu çözümleme yöntemi filmlerde yüzeydeki anlamların yanı sıra örtük olan mesajlar ve anlatı öğeleriyle de ilgilenmektedir (Çöm & Toydemir, 2022, s. 1153).

Sinemanın izleyiciye verdiği mesaj içerikleriyle sınırlı değildir. Filmler, pek çok açıdan sunulmuş biçimiyle de sinema seyircisine bazı mesajlar vermektedir. Sahneye koyma anlamına gelen mizansen, sinemada çerçevenin içerisinde olanları ve onların sunulmuş yöntemini kapsamaktadır. Çerçevenin içerisinde ışık, kostüm, dekor ve oyuncular gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurların birbirleri ile olan ilişkilerinin yanında kamera ile olan ilişkisi de mizansen kapsamaktadır. Mizansen ayrıca kamera hareketleri ve özel lens kullanımı gibi diğer fotoğrafik unsurları da içermektedir. Mizansen bu nedenle hem izleyicinin görebildiğini hem de sinemanın izleyicinin görmesini istediği unsurları sunuş yöntemini kapsamaktadır (Gibbs, 2003, s. 5).

Çalışmanın amacı doğrultusunda bahsedilen bu analiz yöntemleri ile film eleştirisi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı, “*Dağ 2* filmi ve dönemin Türk dış politikası arasındaki ilişkiyi” ve “filmin neden üretildiğini” anlamaya çalışmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

Araştırma Sorusu 1: Dağ 2 filmi ile dönemin Türk dış politikası arasında ilişki var mıdır?

Araştırma Sorusu 2: *Dağ 2* filmi, sınır ötesi askeri operasyonların gerekliliği konusunda kamuoyunu ikna etmeyi amaçlamakta mıdır?

Araştırma Sorusu 3: *Dağ 2* filmi, dış politikada alınan kararlar hakkında izleyiciyi ikna etme amacıyla mizansen unsurlarını kullanmış mıdır?

Araştırma Sorusu 4: *Dağ 2* filmi, askeri operasyonları ve kahramanlık hikayelerini ele alarak milliyetçi duyguları canlandırmakta ve bu bağlamda devlet politikalarına yönelik desteği artırmayı amaçlamakta mıdır?

BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın ikinci bölümünde *Dağ 2* filmi üzerine ideolojik analiz ve mizansen eleştirisi yapılmıştır. *Dağ 2* filmi, Türk sinemasında askeri ve milli temaları işleyen yapımlardan biridir. Film, Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı özel bir timin terörle mücadelesini ve kahramanlık hikayesini anlatırken, Türkiye'nin ulusal değerlerine, vatanseverliğine ve toplumsal hassasiyetlerine dair güçlü bir temsil olma özelliğine sahiptir. Bu bakımdan, *Dağ 2* filminin sadece popüler bir aksiyon filmi olmanın ötesinde; Türkiye'nin güvenlik, milli kimlik ve toplumsal dayanışma gibi konularını işleyen kültürel bir yönü de vardır.

Dağ 2'nin, milli duyguları pekiştirmesi ve belirli bir ideolojiyi yayma potansiyeli taşıması bakımından ideolojik analizlere uygun bir zemini vardır. Film, sinemada ideolojinin nasıl inşa edildiğini, hangi semboller ve anlatım teknikleriyle sunulduğunu anlamak açısından önemli bir örnektir. Film, vizyona girdiği dönemdeki dış politika ile uyumlu mesajları vermesinin yanında, farklı parametrelerdeki başarıları neticesinde izlerkitledeki etkileri bakımından da incelenme potansiyeline sahiptir. Tablo 1'de üç farklı siteden (Beyaz Perde, 2024; IMDb, 2024; Letterboxd, 2024) film ile ilgili bağımsız kullanıcıların verdiği oylarla ilgili istatistikler verilmiş ve filmin izleyicilerdeki etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 1

Dağ 2 Filmi ile İlgili Farklı Sitelerin Oylama Verileri

	Bağımsız Kullanıcıların Oylama Yaptığı Siteler			
	Beyaz Perde ²	IMDb ³	Letterboxd ⁴	Ortalama
Puanlama Derecesi	5	10	5	---
Aldığı Puan	4,4	8,2	3,4	---
Yüzdellik Karşılığı	88%	82%	68%	79,3%
Kullanılan Oy Sayısı	3158	111000	7330	---

Şahin (2021, s. 349) sinemanın kitleri etkileme, yönlendirme ve bir ideoloji çerçevesinde hareket ettirme aracı olarak işlev gördüğünü belirtmektedir. Göker (2018) de sinemanın izleyiciler üzerinde etkin bir güce sahip olduğunu bin 365 kişi ile gerçekleştirdiği araştırmada ortaya koymuştur. Buna

² <https://www.beyazperde.com/filmler/film-247803/kullanici-elestirileri/> adresinden 29 Ekim 2024 tarihinde alınan kullanıcı puanlarını ifade eder.

³ https://www.imdb.com/title/tt5813916/ratings/?ref_=tt_ov_rt adresinden 29 Ekim 2024 tarihinde alınan kullanıcı puanlarını ifade eder.

⁴ <https://letterboxd.com/film/the-mountain-ii/> adresinden 29 Ekim 2024 tarihinde alınan kullanıcı puanlarını ifade eder.

benzer çalışmalardan yola çıkarak üç farklı kaynaktan elde edilen verilere göre, *Dağ 2*'yi izleyenlerin ortalama yüzde 79 oranında filmi beğenmesi, filmin izleyiciler üzerinde belirgin bir etki yarattığını göstermektedir.

Film aynı zamanda büyük bir izleyici kitlesine de ulaşmıştır. Vizyona girdiği yıl en çok izlenen film olan *Dağ 2* (Box Office Yıllık, 2024) 1989 yılından beri vizyona giren tüm filmler arasında en çok izlenenler listesinde de 3 milyon 600 bin seyirci ile 24'üncü sırada yer almıştır (Box Office Türkiye Tüm Filmler Seyirci Rekoru, 2024). Bu durum ve beğeni oranı birlikte değerlendirildiğinde filmde etkilenen kitlenin azımsanmayacak ölçüde olduğu değerlendirilebilir.

***Dağ 2* Filminin Öyküsü ile İdeoloji ve Propaganda İlişkisi**

Film “Bu film Ömer Halisdemir gibi astsubaylara, Harun Kılınç gibi subaylara Yunus Emre Uçar gibi uzman erbaşlara sahip olan Türk Silahlı Kuvvetleri ve bütün fedakâr askerlerine ithaf edilmiştir.” yazısı ile başlamaktadır. Filmin Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından desteklenmesinin yansıması en başta açık olarak görülmektedir.

Filmin ilk sahnesinde Türk askerinin masum insanlara zarar vermeyeceği yönünde mesaj verilmiştir. Bir çocuğun çatışma bölgesinden gitmesi için asker, çocuğa top hediye etmiş ve onun zarar görmesini engellemiştir. Daha sonra operasyon başlatılmıştır. Stojanova'nın (2017) belirttiği sinema ve propaganda arasındaki bağ bu sahnede görülmektedir. Burada açıkça Türk askerinin masumlar konusundaki hassasiyeti ile ilgili propaganda yapılmıştır.

Dağ filminin devamı niteliğinde olan *Dağ 2*, ilk filmde teröristlerden kurtulan Oğuz ve Bekir adında iki asker arkadaşın, seneler sonra özel bir görev için katıldıkları Özel Kuvvetler 8. Muharebe Arama Kurtarma Timi'ndeki (MAK) maceralarını konu edinmiştir. Timin görevi Kuzey Irak'ta IŞİD'in kaçırdığı gazeteci Ceyda Balaban'ı kurtarmaktır. Tim yaptığı bir röportaj nedeniyle terör örgütü tarafından öldürülmek üzere olan gazeteci Ceyda Balaban'ı son anda kurtarmayı başarmıştır.

Gazeteciyi Türkiye'ye geri götürmek için yola çıkan tim, bir Ezidi merasında öldürülmüş insanların cesetlerini görür. Gazeteci, DEAŞ'ın Ezidilere yaptıkları işkenceleri askerlere anlatır. DEAŞ'ın, Ezidileri şeytan olarak gördüğünü söyleyen Gazeteci Ceyda Balaban, ölen insanların tek günahının DEAŞ'ın anlamadığı bir dine mensup olmak olduğunu belirtir.

MAK 8 timi buldukları bölgenin 2 bin kişilik terör örgütü tarafından kuşatıldığı öğrenir. Timin bir an önce bölgeden çıkıp görevlerini yerine getirmesi gerekmektedir. Gazeteci Ceyda Balaban, Türkiye'nin buradaki zulme kayıtsız kalmaması gerektiğini, burada acı çeken insanların bir zamanlar Türkiye'nin bir parçası olduğunu söyler. Çavuşoğlu (2016a) film vizyona girmeden uzun süre önce yaptığı açıklamada da Türkmenlerin Irak'ta bu terör örgütünden olumsuz etkilendiğini, Türkiye'nin Irak politikasında, Türkmenlerin ayrı bir yerinin bulunduğunu belirtilmiştir. Bakan, Türkmenlerin huzur ve güvenliğine büyük önem verdiklerini de ifade etmiştir. Bakanın açıklaması ve filmdeki sahne birlikte değerlendirildiğinde Getz'in (2016) belirttiği gibi inançları, tutumları, değerleri, normları veya duyguları yönlendirerek ve değiştirerek ideolojik bir mesaj verilmiştir.

Tim yollarına devam ederken DEAŞ tarafından öldürülmek üzere olan bir kadını ve yanında bir çocuğu görür. Askerler görevleri olmamasına ve kim olduğunu bilmemesine rağmen kadını ve çocuğu kurtarmaya karar verir. Filmin bu sahnesiyle de adeta muhalif bazı milletvekillerinin TBMM'de de dillendirdiği “iktidarın mezhep eksenli dış politika yürüttüğü” şeklindeki eleştirilere (Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 2013) cevap niteliği taşımaktadır. Gerbner'in (2014, s. 163) belirttiği medyanın büyük topluluklara belli fikir ve tutumlara sahip olmaları için gerekli malzemeleri vermesi *Dağ 2* filmindeki bu sahnede görülmektedir. Burada ayrıca Sevimli ve Bektaş'ın (2019, s. 198) belirttiği, kitlelerin yeni süreçleri kabullenmesini sağlamak için de filmin bir araç olarak kullanıldığı

yorumunu yapmak mümkündür.

Askerler kadını ve çocuğu kurtarmak için canları pahasına, araçlarında DEAŞ simgesi olan büyük bir terörist grupla çatışmaya girer. Cephan ve insan sayısı açısından yeterli imkânı olmayan askerler, büyük bir çatışma neticesinde başarılı olur ve kadın ile çocuğunu kurtarır. Az sayıdaki askerin bu başarısı ile de Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gücü ile ilgili propaganda yapıldığı görülmektedir. Stojanova'nın (2017) teknoloji, savaş ve sinema ile sinema ve propaganda arasındaki sıkı ilişkiye yaptığı vurgu bu sahnede kendini göstermiştir. Öyle ki filmde Türk yapımı gerçek silahlar kullanılmıştır. Burada teknoloji konusunda propaganda yapılmıştır. Az sayıdaki askerin, terör örgütü karşısındaki başarısı ile de Türk askerinin yeteneği vurgulanmıştır.

Askerlerin görevlerini tamamlamak, yani gazeteciyi Türkiye'ye götürmek için kullandıkları güzergâhın üzerinde; Çardaklı adında bir Türkmen köyü bulunmaktadır. Kurmay Yarbay Veysel Gökmusa, uzaktan köye bakarken "Türkiye'yi görüyorum burada" der. Bu cümle ile izleyiciye Türk askerinin operasyon yaptığı bölgelerin bir nevi Türk yurdu olduğu şeklinde bir mesaj verilmektedir. Burada da hükümet yetkililerinin bölgenin Türkiye için önemine dair yaptığı açıklamaların benzeri bir sahne söz konusudur. Benzer söylemlerden yola çıkarak; Kanipek ve Balıkçioğlunun (2013, s. 2) da belirttiği şekliyle iktidarın kamuoyu oluşturma ve propagandada filmlerden faydalandığı değerlendirilmesi yapılabilir.

Gazeteci Ceyda Balaban'ın, bölgeyi kurtarmaları konusunda askerleri ikna etme girişimi Çardaklı köyüne giderken de devam etmektedir. Gazeteci Ceyda; Oğuz ve Bekir'e, zulmedilenlerin öz be öz Irak Türkü olduğunu ve onların kurtarılması gerektiğini söylemiştir. Bu sahne ile sınır ötesi operasyonlarda Türklerin korunduğu, operasyonların bu bağlamda gerekli olduğu mesajı verilmiştir.

Askerler Çardaklı köyüne ulaşmış; kadın ve çocuğu sağ salim ailelerine teslim etmiştir. Köyde eli silah tutan bir tek Baran adında bir köylü vardır. 25 yaşlı 15 de çocuk köyde ikamet etmektedir. Baran askerlere köyü anlatırken "Çocuklar burada sizin öykülerinizle büyüyor." demiştir.

Çardaklı köyünde dinlenmeye geçen askerlere merkezden telsizle gelen bilgede DEAŞ'ın yağma için Çardaklı Köyü'ne yöneldiği söylenir. Askerlerin sabah erkenden köyü terk etmesi gerekmektedir. Gazeteci Ceyda Balaban ve Baran da bu bilgiyi duymuştur. Bunun üzerine Gazeteci Ceyda Balaban ve Yarbay Veysel arasında şu diyalog geçer:

Ceyda: - Veysel Yarbay burası Şii bir köy...

Veysel: - Biliyorum

Ceyda: - Veysel buradaki herkesi öldürecekler

Veysel: - Görevimiz onları savunmak değil

Ceyda: - Burada mesele görev değil

Veysel: - Tüm mesele görev... Benim hislerimin ve isteklerimin bir önemi yok... Önemli olan tek şey görev... Senin dünyanda sorumluluk hissi idealist dünya görüşü... Toz pembe insanlara yardım etme hayali... Benimkinden ise çok iyi tanıdığım, ailem gibi sevdiğim bu cesur adamları ayakta tutmak... Tüm mesele görev...

Ceyda: - Hayır komutanım... Burada mesele cesaretin ne olduğu... Cesaret; düşmanı öldürmek, haritadaki sınırı korumak falan değil. Savaşmak için cesur olmanın geçerli tek bir sebebi var o da masumları korumak... O savaş buraya geliyor. Buradaki insanların ne suçu var? Bir şey söyle...

Ceyda bu arada askerlerin DEAŞ'ın elinden kurtardığı çocuğu yani Eneğül'ü yanına getirir ve konuşmasına devam eder...

Ceyda: - ENEGÜL'e anlatın bilsin... Biz gidiyoruz deyin... Yarın akşam burada canlı kimse kalmayacak deyin... Bu kızın başına ne gelecek komutanım... Anlatın bilsin... Söyleyin... Gerçek cesaret; bu kıızı, buradaki insanları kaderlerine terk etmekse ben korkak olmak istiyorum. Buyurun siz cesur kalın.

Ertesi gün sabah bir helikopter askerleri ve Ceyda Balaban'ı almak üzere köye gelir. Ancak askerler helikoptere çocukları ve Ceyda'yı bindirir ve helikopteri gönderir. MAK 8 timi köyde kalmayı tercih eder. Veysel daha sonra askerlere şöyle bir konuşma yapar:

Veysel:- Bizim için savunulacak toprak halkımızın olduğu topraktır. Bu insanlar da halkımız. Burası bugün vatan toprağımızdır.

İktidar yetkililerinin ve Deniz'in (2013, s. 322) belirttiği gibi Türkiye komşu ülkelerinde yaşanan gelişmelerden etkilenmektedir. Filmde bu durum net bir şekilde "Burası bugün vatan toprağımızdır." ifadeleriyle açıklanarak izleyicilere dış politikadaki kararların gerekliliği hakkında mesaj verilmiştir.

Daha sonra Türk bayrağı köyün en yüksek tepesine dikilir ve köylüler bayrağın dikili bulunduğu binaya yerleştirilir. Büyük bir terörist grup saldırıya geçer. Elllerinde tanklar ve ağır silahlar vardır. Çatışma başlar ve MAK 8 timinin bazı üyeleri bu çatışmada hayatını kaybeder.

Astsubay Kıdemli Başçavuş Mustafa Şahin'i teröristler yakalamıştır. Teröristler tarafından öldürülmeden önce Kıdemli Başçavuş Mustafa'nın ağzından şu sözler dökülür: "Bir ölür bin diriliriz." Bu sahne ile Türkiye'nin asker kaynağının sonsuz olduğu, dolayısıyla yenilmeyeceği yönünde propaganda oluşturulmuştur.

Kod adı "Fırtına Getiren" olan MAK 8, mühimmat ve asker sayısı bakımından karşısındaki terör örgütüne göre yetersiz olmasına rağmen masum köylülerin yanında olmayı tercih etmiş ve zorlu bir mücadelenin ardından bazı üyelerini kaybetse de terör örgütüne karşı masumları korumayı başarmıştır.

Filmin öyküsüne bakıldığında genel manada sınır ötesi operasyonlarının gerekliliğine dikkat çekildiği görülmektedir. Türkiye'nin bu operasyonlarda önceliğinin Türkler ve masumlar olduğu da filmin başından sonuna kadar vurgulanmıştır. Filmde bir taraftan Türk askerinin ve Türkiye'nin propagandası yapılırken diğer taraftan da mevcut ideolojiler hakkında kamuoyu ikna edilmeye çalışılmıştır.

***Dağ 2* Filminin Mizansen Analizi**

Bu çalışmada *Dağ 2* filminin öykü bölümünde anlatılan sahnelerine mizansen analizi yapılacaktır. Işık, kostüm, dekor ve oyuncular gibi unsurların birbirleri ile olan ilişkilerinin yanında kamera ile olan ilişkisi de mizansen analizi çerçevesinde ele alınacaktır.

Şekil 1*Türkmen Köyü Çardaklı***Şekil 2***Yarbay Veysel ve Astsubay Kıdemli Üstçavuş Arif Sayar*

Gazeteci Ceyda Balaban'ı ve Türkmen bir çocuk olan Eneğül'ü DEAŞ'ın elinden kurtaran MAK 8 timi görevlerini tamamlamak üzere yollarına devam ederken bir Türkmen köyü olan Çardaklı'yı görürler. Kamera üst açıdan araziye görmektedir. İzleyiciye uçsuz bucaksız, geniş, yeşil bir arazi geniş açıdan gösterilmektedir. Bu arada Yarbay Veysel ve yanındaki Astsubay Kıdemli Üstçavuş Arif Sayar'ı kamera alt açıdan çekmektedir. Çerçeve de iki askerle birlikte güneş görünmektedir. Bu sahnede Yarbay Veysel'in "Türkiye'yi görüyorum burada" demesiyle izleyiciye Türkiye'nin huzurlu sakin bir ülke olduğu mesajı verilmektedir. Dahası yüksek bir tepede duran askerler, bir taraftan alt açıdan gösterilerek yüceltilmiş, diğer taraftan da kamerada gösterilen alana hâkim tepede askerlerin gösterilmesiyle Türk askerinin ülkenin güvencesi olduğu şeklinde bir algı oluşturulmuştur.

Türkmen köyü olan Çardaklı'nın üst açıdan, sonrasında ise Türk askerlerinin alt açıdan gösterildiği sahnenin mizansenini ile dönemin Türk dış politikası ve filmin çekildiği dönemdeki egemen ideolojinin bağdaştığı ortaya çıkmaktadır. Filmin çekildiği dönemde egemen söylem; Türk askerinin Suriye'deki mazlumları koruması gerektiği, Türkiye'nin Suriye'deki Türkmenler ve mazlumların güvenliğini sağlamasının bir zorunluluk haline geldiği şeklindeydi. Filmin mizanseninde de bu söylemin bir yansıması olarak Türkmen köyüne Türk askeri yukarıdan, hâkim bir tepeden bakmaktadır.

Gazeteci Ceyda Balaban'ın, Veysel Yarbay'ı; Çardaklı Köyü'nün kurtarılması için ikna etmeye çalıştığı sahnede, kamera göz hizasındadır ve yakın çekimler kullanılmıştır. Burada Türk askerinin milletiyle eşit olduğu; askerinin vatandaştan herhangi bir şekilde üst konumda ya da alt konumda olmadığı şeklinde bir mesaj verilmiştir. Yakın çekimlerle özellikle gazetecinin duyguları izleyiciye aktarılmaya çalışılmıştır.

Şekil 3

Köyün Tepe Noktasındaki Bina ve Türk Bayrağı Sahnesi

MAK 8 timi kendilerini almak için gelen helikopterle köydeki çocukları ve gazeteciyi uğurlamış ve kendileri Çardaklı Köyü'nü kurtarmak için kalmıştır. Köyde kalan yaşlıların korunması için güvenli bir yere ihtiyaç vardır. Bunun için köyün en tepe noktasındaki bir bina tercih edilir. Bu binanın üzerine büyük bir Türk bayrağı dikilir. Bu sırada kamera önce yan yana duran iki askerin bayrağın dikildiği sahneyi izlemesini gösterir. Askerler yukarı doğru bakmaktadır. Kamera da alt açıdan askerlerle birlikte bayrağı göstermektedir. Daha sonra bina ve bayrağın olduğu görüntü ekrana gelir. Kamera burada olabildiğince alt açıdan bayrağı göstermektedir. Bu sahnede Türkiye'yi temsil eden Türk bayrağının en üst konumda olması ile vatanın her şeyden önce geldiği belirtilmiştir. Türk bayrağının alt açıdan çekilmesiyle Türkiye yüceltilmiştir. Bayrağın dalgalanmasıyla da Türkiye'nin dinamik, canlı ve ayakta duran bir ülke olduğu mesajı verilmiştir.

Şekil 4

Yarbay Veysel'in Askerlerle Konuşma Yaptığı Sahne

Yarbay Veysel'in askerlere, onları Amerikan filmlerinde olduğu gibi son anda birilerinin gelip kurtarmayacağını söylediği sahnede Yarbay Veysel alt açıdan çekilmiştir. Bu sahneyle Türk askerinin üstünlüğü gösterilmiştir. Astsubay Kıdemli Üstçavuş Arif Sayar'ın cami minaresinde konumlanacağını öğrendiği sırada da kamera alt açıdan minareyi göstermektedir. Bu sahne ile de İslam'ın yüceliği anlatılmıştır.

Şekil 5

Askerin “Burası Son Kale” Dediği Sahne

Türk bayrağının dikili olduğu binaya köylüler yerleştirilirken kamera alt açıdan binayı ve bayrağı göstermektedir. Bu sırada askerlerden biri “Burası son kale” der. Böylece izleyiciye mazlumların sığınabileceği son ülkenin Türkiye olduğu anlatılmak istenmiştir. Bu mizansen ile Suriye’den Türkiye’ye yoğun bir şekilde devam eden göçlere yönelik eleştirilere bir cevap verildiği görülmektedir. O dönemde Suriyelilere kapılarını açacak, onları koruyup kollayacak başka bir ülkenin olmadığı, Suriyelilerin tek çaresinin Türkiye’ye sığınmak olduğu sürekli dile getirilen egemen bir söylem biçimi ve ideolojydi. Filmin mizanseninin bu söylem ve ideolojiyi destekleyecek ve kitlelere kabul ettirecek şekilde oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Filmin geneline bakıldığında askerlerin birbirleri ile olan diyaloglarında kamera göz hizasında çekim yapmaktadır. Bu da askerlerin operasyon sırasında ast – üst ilişkisiyle hareket etmediğini, amaçlarının ortak olduğunu ve tüm askerlerin eşit olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Dağ 2 filmi, 2016 yılında vizyona girdiğinde geniş bir izleyici kitlesine ulaşmış ve izleyici tarafından %79 oranında beğeni (bkz. Tablo 1) ile karşılanmıştır. Aynı yılın en çok izlenen filmi olan Dağ 2, toplamda 3 milyon 600 bin seyirciyle 1989’dan itibaren vizyona giren tüm filmler arasında en çok izlenen 24’üncü yapım olarak yerini almıştır (Box Office Türkiye, 2024). Bu veriler, filmin izleyiciler üzerinde belirgin bir etki yarattığını ve kitlesinde kayda değer bir yankı uyandırdığını göstermektedir. Bu bağlamda, filmin anlatısının ve sunulan görselliğin izleyici algısında güçlü bir iz bıraktığı değerlendirilmiştir.

Dağ 2, ideolojik bir film olma özelliği taşımaktadır. Filmin beğeni ve izlenme oranları göz önünde bulundurulduğunda Türk dış politikası lehine oluşturulmaya çalışılan olumlu algının izleyicide karşılık bulduğu yorumunu yapmak mümkündür. Filmde Türk askerinin kahramanlığını gösteren öğelere yer verilmiştir. Türk askerinin bulunduğu bölgelerdeki masum insanları canları pahasına koruyacağı ve gittiği ülkelere ya da bölgelere huzur getireceği gerek mizansen unsurlarıyla gerekse de diyaloglarla gösterilmiştir.

Dağ 2 filminde, filmin çekildiği dönemde kamuoyundaki dış politika eleştirilerine yanıt niteliğinde sahnelere yer verilmiştir. Örneğin, Kurmay Yarbay Veysel Gökmuşa’nın köye bakarken ‘Türkiye’yi görüyorum burada’ ifadesi ve ‘Bizim için savunulacak toprak halkımızın olduğu topraktır. Bu insanlar da halkımız. Burası bugün vatan toprağımızdır.’ sözleri, operasyonların Türkler ve masumlar için yapıldığı algısını pekiştiren unsurlar arasındadır. Gazeteci Ceyda’nın, zulme uğrayanların öz be öz Irak Türkü olduklarını vurgulaması ve köyün en yüksek tepesine Türk bayrağının dikilmesi gibi sahneler de bu durumu desteklemektedir. Bu bağlamda, filmin dönemin dış politikasını izleyiciye

benimsettirmeyi ve operasyonların gerekliliği konusunda kamuoyunu ikna etmeyi amaçladığı söylenebilir.

Filmin mizansenine bakıldığında Türkiye'nin yüceltildiği görülmektedir. Ayrıca Türkiye'nin bölgeye hakim olduğu da mizansenle izleyicilere aktarılmaktadır. Yine komşu ülkelerdeki masumların içinde buldukları zor duruma karşı son sığınacağı yerin Türkiye olduğu yönündeki mesaj, mizansenle izleyiciye aktarılmıştır. Türkiye'nin savaş teknolojisinde ne kadar güçlü olduğu, askerlerinin ne kadar yetenekli olduğu da mizansenden anlaşılmaktadır. Tüm bu değerlendirmeler vasıtasıyla, filmin dış politikada alınan kararlar hakkında izleyiciyi ikna etme amacıyla mizansen unsurlarını kullandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Sonuç olarak, *Dağ 2* filmi, askeri operasyonları ve kahramanlık hikayelerini ele alarak milliyetçi duyguları canlandırmakta ve bu bağlamda Türkiye'nin sınır ötesi operasyonları ile sığınmacılara yönelik politikası lehine bir algı oluşturmaya çalışmaktadır. Filmin beğeni ve izlenme oranlarından izleyiciler üzerinde belirgin bir etki yarattığı ve kamuoyunu ikna etme amacıyla mizansen unsurlarını kullandığı anlaşılmaktadır. Mizansen, Türk askerinin masum insanları koruma rolü üzerine odaklanarak, izleyicilerin bu operasyonların gerekliliği konusunda ikna edilmesine yardımcı olmaktadır. Filmin ideolojik analizi, dönemin dış politika eleştirilerine yanıt niteliğindeki sahnelerle Türkiye'nin bölgedeki hâkimiyetini ve güvenlik sağlama çabasının yüceltildiğini, böylece devlet politikalarına olan desteğin artırılmasının hedeflendiğini göstermiştir. Tüm bu değerlendirmeler, filmin dış politikada alınan kararlar hakkında izleyiciyi ikna etme amacıyla tasarlandığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'nin dış politikası ve Türk sineması arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. İlerleyen çalışmalarda, Türkiye'deki *Dağ 2* gibi askeri operasyonları ve milliyetçi temaları ele alan filmler ile Orta Doğu bölgesine yönelik dış politika yansımaları olan ABD, Rusya veya İran gibi ülkelerde çekilmiş benzer filmler karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilebilir. Bu sayede her ülkenin sinemada kendi dış politikasını ve ideolojisini nasıl yansıttığı gösterilebilir. Böylece ülkelerin filmleri kendi ideolojileri doğrultusunda nasıl şekillendirdiği ya da bu filmlerin buldukları ülkelerin dış politika ve ideolojilerine nasıl uyum sağladığı daha ayrıntılı bir şekilde ortaya konabilir.

Etik Beyan

Bu makale, 3. Uluslararası Akdeniz Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulan ancak ancak tam metni yayımlanmayan "Dağ 2 Film ve Türk Dış Politikası" adlı bildirinin içeriği geliştirilerek ve kısmen değiştirilerek üretilmiştir.

Yazar Katkıları

Araştırma Tasarımı (CRediT 1) Yazar 1 (%50) – Yazar 2 (%50)

Veri Toplama (CRediT 2) Yazar 1 (%70)) – Yazar 2 (%30)

Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11) Yazar 1 (%60)) – Yazar 2 (%40)

Makalenin Yazımı (CRediT 12-13) Yazar 1 (%70) – Yazar 2 (%30)

Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi (CRediT 14) Yazar 1 (%70) – Yazar 2 (%30)

Finansal Destek Beyanı

Yazarlar bu çalışma için finansal destek beyan etmemiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

REFERANSLAR

- Abdullah, A., & Babaç, E. (2016). Ekonomik Açıdan Rusya'ya Uygulanan Yaptırımlar ve Türkiye İle Yaşanan Uçak Krizinin Etkileri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), s. 2134-2143.
- Abisel, N. (2003). *Sessiz Sinema*. Om Yayınevi.
- Adanır, O. (2003). *Sinemada Anlam ve Anlatım*. Alfa Yayınları.
- Ağır, O., & Takar, M. (2016). Rusya-Suriye İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), s. 285-306.
- Akbaş, E. (2022). ABD Dış Politikasını Meşrulaştırma Aracı Olarak Hollywood Sineması: Tarihsel Bir Özdeyiş. *tarihyazımı*, 4(2), s. 212-223. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tarihyazimi/issue/74225/1211490> adresinden alındı
- Aktaş, S. (2018). İdeolojik Bir Aygıt Olarak Sinema: "Top Gun" Film Anlatısında Egemen İdeolojinin Temsili. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), s. 96-112. doi:<https://doi.org/10.18221/bujss.441447>
- Aytekin, M. (2018). Sinemada Söylem ve İdeoloji: Samira Makhmalbaf Filmleri Üzerine Bir İnceleme. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(1), s. 59-76. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ktc/issue/37170/418561> adresinden alındı
- Aziz, A. (2020). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri. Nobel.
- Beyaz Perde*. (2024, Ekim 29). Beyaz Perde: <https://www.beyazperde.com/filmler/film-247803/kullanici-elestirileri/> adresinden alındı
- Box Office Türkiye Tüm Filmler Seyirci Rekoru*. (2024, Ekim 29). Box Office Türkiye: <https://boxofficeturkiye.com/tum-zamanlar/seyirci-rekorlari/tum-filmler> adresinden alındı
- Box Office Yıllık*. (2024, Ekim 29). Box Office Türkiye : <https://boxofficeturkiye.com/yillik/2016/tum-filmler> adresinden alındı
- Chapman, J. (2003). *Cinemas of the World: Film and Society from 1895 to the Present*. Reaktion Books.
- Coşkun, E. (2003). *Dünya Sinemasında Akımlar*. İzdüşüm Yayınları.
- Çavuşoğlu, M. (2016a). *2016 Yılı Başında Dış Politikamız*. 04 27, 2017 tarihinde http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2016-yili-basinda-dis-politikamiz.pdf adresinden alındı
- Çavuşoğlu, M. (2016b). *2017 Yılına Girerken Dış Politikamız*. 04 27, 2017 tarihinde http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2017-yili-basinda-dis-politikamiz.pdf adresinden alındı
- Çöm, Ş., & Toydemir, H. H. (2022). Bir Savaş Yaransı Olarak Dilsizlik: Çamur ve Flaşbellek Filmlerindeki Sessizliğe İdeolojik Bir Bakış. *İdil*, 96(2022 Ağustos), s. 1151–1161. doi:10.7816/idil-11-96-01
- Deniz, T. (2013). Suriye'nin Durumu, ABD - Rusya ve Türkiye'nin Tutumu. *Marmara Coğrafya Dergisi*(27), s. 314-332.
- Erkmen, S. (2024, Ağustos 24). *Türkiye'nin DEAŞ terörüyle mücadelesinde bir milat: Fırat Kalkanı*. Kasım 4, 2024 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/turkiyenin-deas-teroruyle-mucadelesinde-bir-milat-firat-kalkani/3311722> adresinden alındı
- Ersöz, A. (2011). *Siyasi İdeolojiler Bağlamında Sinema*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gerbner, G. (2014). *Medyaya Karşı. Ayrıntı.*
- Getz, J. G. (2016). Transmission of Ideology through Film: The Cinematic Construction of Gendered Domination in Mr. Deeds Goes to Town. *The Sociological Quarterly*, 57(4), s. 654-674. doi:<https://doi.org/10.1111/tsq.12155>
- Gibbs, J. (2003). *Mise-En-Scene: Film Style and Interpretation.* Wallflower.
- Göker, N. (2018). Sinema Seyirci İlişisini Etki Çerçevesinde Düşünmek Bir İzleyici Araştırmasının Sonuçları. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(29), s. 270 - 292. doi:<https://doi.org/10.31123/akil.383670>
- IMDb. (2024, Ekim 29). IMDb: https://www.imdb.com/title/tt5813916/ratings/?ref_=tt_ov_rt adresinden alındı
- Kanıpek, K., & Balıkcıoğlu, İ. (2013). Bir İletişim Aracı Olarak Sinema Filmlerinde Dini İdeolojinin Kullanımı: Takva. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*(39), s. 1-16. <https://dergipark.org.tr/pub/abuhsbd/issue/32923/365739> adresinden alındı
- Letterboxd. (2024, Ekim 29). Letterboxd: <https://letterboxd.com/film/the-mountain-ii/> adresinden alındı
- Monaco, J. (2002). *Bir Film Nasıl Okunur?* (E. Yılmaz, Çev.) Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık.
- Özbay, F. (2011). Soğuk Savaş Sonrası Türkiye-Rusya İlişkileri: 1992-2010. *Bilge Strateji*, 3(4), s. 35-77.
- Özden, Z. (2004). *Film Eleştirisi.* İmge Kitabevi.
- Özkan, A. (2023). Çıkarlar ve Çatışmalar Bağlamında Türkiye – Rusya İlişkilerinin Analizi. *Liberal Düşünce Dergisi*(111), s. 241-255. doi:<https://doi.org/10.36484/liberal.1291508>
- Pilgi, S., & Özsoy, S. (2022). Filmlerin Tüketim Kültürüne Etkisi: Marvel Örneği. *Electronic Cumhuriyet Journal of Communication*, 4(2), s. 89-101.
- Prince, S. (1992). *Visions of Empire: Political Imagery in Contemporary American Film.* Praeger.
- Ryan, M., & Kellner, D. (2010). *Politik Kamera.* (E. Özsayar, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- Sarı, Ö. (2015). *Türkiye – Suriye İlişkilerinin Yakın Geçmişi.* Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıtaş, İ. (2018). Nazi Döneminde Sinemanın Propaganda Aracı Olarak İşlevi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(47), s. 329-350.
- Serarslan, M., & Özgür, Ö. (2011). Sinemada 'Dünyayı Kurtarmak': Türk Sinemasında Dünyayı Kurtaran Adam ve Oğlu. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(4), s. 31- 47.
- Sevimli, M. A., & Bektaş, E. (2019). “Kolpaçino” Filmi Örneğinde Popüler Komedi Filmlerinde Suç Unsurunun Meşrulaştırılması. *Dördüncü Kuvvet*, 2(2), s. 198-211.
- Sönmez, M. F. (2023). Propaganda (1999) Filminde Söylemin Politik İzdüşümleri. C. Yıldırım içinde, *Türk Sinemasında Politik Söylem* (s. 135-150). Literatürk.
- Stojanova, C. (2017). The Great War, Cinema Propaganda: The Emancipation of Film Language. *Acta Universitatis Sapientiae, Film and Media Studies*(14), s. 131-156.
- Şahin, A. (2021). Kültür Endüstrisi Bağlamında Sinema ve Amerikan Sineması. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 11(2), s. 349-364. doi:10.48146/odusobiad.867808
- Toydemir, H. H. (2021a). Geçmişin Düşünde Bir Belgeselci: Nostalji ve Gerçeklik Bağlamında Hakan

- Aytekin Belgeselleri. Ş. Çöm içinde, *Yarına Kalan Bir Belgesel Sinemacı Hakan Aytekin* (s. 91-102). Kriter.
- Toydemir, H. H. (2021b). Gölgele ve Rüyaların Avant-Garde Anlatıcısı: Maya Deren. A. Can, M. Aytaş, & N. A. Konya içinde, *Deneysel Sinema* (s. 107-122). Tablet Kitabevi.
- Toydemir, H. H., Karakoç, E. (2023). Şimdiden Kaçarken Geçmişe Kümelenmek: Aftersun ve Blonde Filmlerinde Hatırlamanın Felsefesi. E. Karakoç, & O. Taydaş içinde, *Sinema Felsefesi* (s. 7-24). Nobel.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı*. (2013, 10 3). 10 2, 2024 tarihinde TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ: <https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/Tutanak/21996> adresinden alındı
- Türkiye'nin DEAŞ ile Mücadelesi*. (2017). Kasım 4, 2024 tarihinde icisleri.gov.tr: <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%CC%A7%20frans%C4%B1zca.pdf> adresinden alındı
- Varol, F. (2016). *Yılmaz Güney Sinemasının İdeolojik ve Gerçekçi Sinema Dilinin Çözümlemesi*. Yüksek Lisans Tezi , Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Vučković, A. (2024). Cinematic Self-Criticism as a Method of Justification of Contemporary Politics: The Case of Barbie and Oppenheimer. I. Matić (Dü.), *Film and Politics* içinde (s. 381-398). Belgrade: Institute for Political Studies. doi:https://doi.org/10.18485/ips_film_politics.2024
- Wayne, M. (2001). *Political Film: The Dialectics of Third Cinema*. Pluto Press.
- Yılmaz, M. E. (2023). Türkiye-Rusya İlişkilerinin Gelişimi (1923-2023). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*(Özel Sayı: Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye), s. 24-45. doi:<https://doi.org/10.33692/avrasyad.1252032>
- Yılmaz, Y. K. (2020). Propaganda Aracı Olarak Sinema. H. Yılmaz içinde, *Siyaset Toplum Medya* (s. 175-198). Orion Kitabevi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Research shows that mass media are effective in the formation and consolidation of public opinion. With this feature, the media has stepped in to meet the expectations of the masses in many problems and social crises. Cinema has also been used to influence the masses and to impose a view on the audience since its emergence. For the movie audience, the line between reality and fiction sometimes disappears. The audience identifies with the characters they see on the screen and adopts the message given by being influenced by the movie they watch. As a result of the illusionary perception of reality, ideologically produced fictional movies have a serious impact on the masses. States also convey the messages they want to adopt to the masses through movies. There are such examples in Turkey as well.

As Turkey was preparing to take stringent measures in its foreign policy against terrorist threats from neighboring countries, it used cinema to convince the public opinion. The movie *Dağ 2*, released in 2016, is an important example in this context.

Methods: Many movies made in Hollywood tell different heroic stories. With these movies, American ideology is intended to be adopted by the audience. The movies generally convey the message that America is on the side of the oppressed and against the oppressors. In addition, a perception that “America brings peace to the regions where it goes” is created on the audience through the movies. Such movies are not only made in the US. Films telling heroic stories have also been made in Turkish cinema. These films have been the subject of research in different aspects. In this study, the relationship between cinema and politics was investigated on a sample film.

The universe of the study consists of political Turkish films. The movie *Dağ 2* was selected as the sample. The sampling method is purposive sampling, one of the non-probability sampling methods. In this method, objects that can give the most appropriate answer to the purpose of the research are selected (Aziz, 2020, pp. 51-52). The movie *Dağ 2* was selected as a sample because it constitutes an important example of the relationship between cinema and politics in the context of its relationship with foreign policy and its reach to large audiences in the period when it was released.

Dağ 2 was started to be filmed and released in a period of criticism against Turkish foreign policy. In this respect, it is possible to say that the movie aims to create a certain perception in the public opinion. This study aims to answer the question “Is there a relationship between the movie *Dağ 2* and the Turkish Foreign Policy of the period when the movie was released?”.

The movie *Dağ 2* reached a large audience at the time of its release and succeeded in gaining the admiration of the masses. Thus, the messages given in the movie reached large masses. In this study, the prominent messages in the movie and the relationship between these messages and the Turkish Foreign Policy of the period were investigated. The study aims to reveal how the relationship between cinema and politics is realized in the specific case of *Dağ 2*. In order to achieve this goal, the film was analyzed in different aspects.

There are many methods for analyzing a film. Sometimes several methods can be used together. In the analysis of *Dağ 2*, ideological analysis was applied to understand the reflections of the dominant ideology on the film. In addition, mise-en-scene analysis was used to understand the relationship between the ideology and the people in the frame and the way they are presented. Through mise-en-scene analysis, it was investigated how the mise-en-scene was created in order to strengthen the ideology.

In line with the purpose of the study, film criticism was carried out with these two methods of analysis. The aim of the study is to try to understand “the relationship between the movie *Dağ 2* and the Turkish foreign policy of the period” and “why the movie was produced”. In line with these objectives, answers to the following research questions were sought.

Research Question 1: Is there a relationship between the movie *Dağ 2* and the Turkish foreign policy of the period?

Research Question 2: Does the movie *Dağ 2* aim to convince the public opinion about the necessity of cross-border military operations?

Research Question 3: Does the film *Dağ 2* use mise-en-scene elements to convince the audience about the decisions taken in foreign policy?

Research Question 4: Does the movie *Dağ 2* revitalize nationalist sentiments through military operations and heroic stories, and in this context, does it aim to increase support for state policies?

Conclusion: Released in 2016, *Dağ 2* is an ideological film. As a result of the analysis, it was understood that the perception tried to be created in favor of the Turkish foreign policy of the period with the film was successful. Elements showing the heroism of the Turkish soldier were included in the movie. The perception that Turkish soldiers would protect the innocent people in the regions they are in at the cost of their lives and bring peace to the countries or regions they go to has also been successfully finalized.

In the movie *Dağ 2*, there are scenes that respond to the criticism of foreign policy in the public opinion at the time of the filming. It was also emphasized that the operations were carried out for Turks and innocents. When evaluated in this context, it can be interpreted that the movie aimed to strengthen and adopt the current ideology.

Looking at the mise-en-scene of the film, it is seen that Turkey is glorified. The mise-en-scene also conveys to the audience that Turkey dominates the region. Again, the message that Turkey is the last refuge for the innocents in neighboring countries against the difficult situation they are in is conveyed to the audience through the mise-en-scene. It is also understood from the mise-en-scene how powerful Turkey is in war technology and how skilled its soldiers are. Through all these evaluations, it is concluded that the ideology is strengthened through the mise-en-scene of the film.

In conclusion, the film *Dağ 2* tried to create a perception in favor of Turkey's cross-border operations and its policy towards refugees. It is seen that this perception was successful as a result of ideological analysis and mise-en-scene analysis.